

گردآوری و تنظیم: زهره قدیمی

میلاد مسعود فخر عالم، سیده زنان جهان بر همه مسلمانان مبارک باد
او که به مناسبت قدم پر یمن و برکتش، روز میلادش را روز مادر و هفته مقارن با سالروز میلادش را هفته زن نامیدند تا این نکته را یادآور شوند که حضرت زهرا سلام الله علیها نه تنها مادر سادات، بلکه مادر همه دوستدارانش هم است.

در قرآن خداوند از همسران پیامبر به عنوان «امهات المؤمنین» یاد کرده است و می فرماید: «پیامبر نسبت به مؤمنان از خودشان سزاوارتر است و همسران او مادران آنها محسوب می شوند». در روایات نیز پیامبر (ص) و علی (ع) به عنوان پدران این امت معرفی شدند. (۱) همچنین در زیارت نامه حضرت فاطمه زهرا (س) در بیستم جمادی یعنی روز ولادت آن حضرت می خوانیم: «السَّلَامُ عَلَیْكَ يَا أُمَّ الْمُؤْمِنِينَ ...». در این زیارت نامه آن حضرت را به عنوان «أُمُّ الْمُؤْمِنِينَ» سلام می دهیم و ایشان را مادر مؤمنان خطاب می کنیم. بنابراین فاطمه زهرا (س) مادر همه ما نیز است.

از آنجا که سخن در مورد حضرت زهرا سلام الله علیها در این روز شریف بسیار به میان می آید، سعی نموده ایم. شخصیت ایشان را از زاویه ای دیگر برای خوانندگان تبیین نماییم.

■ زهرا (س) الگوی مهدی (عج)

امام زمان (ع) در توقیعی به خط مبارک خود، بعد از دعا برای عاقبت پیروان اهل بیت از گمراهی و فتنهها و درخواست روح یقین و عاقبت به خیری برای آنها و تذکر به اموری دیگر می فرماید: «فَیْ اِبْنَةُ رَسُولِ اللّٰهِ (ص) لِيْ اَسْوَهُ حَسَنَةً»: «فاطمه دختر رسول خدا (ص) برای من اسوه و الگویی نیکوست.» (۳)

قرآن کریم پیامبر اعظم را به عنوان الگوی نیکو و اسوه حسنه معرفی می کند و می فرماید: «لقد کان لکم فی رسول الله اسوه حسنه لمن کان یرجو الله والیوم الآخر و ذکر الله کثیرا»؛ برای شما در زندگی و عملکرد پیامبر (ص) سرمشق نیکویی است برای آنها که امید به رحمت خدا و روز رستخیز دارند و خدا را بسیار یاد می کنند.

روحیات عالی، استقامت و شکیبایی پیامبر، هوشیاری و درایت و اخلاص و توجه به خدا و تسلط او بر حوادث

و زانو زدن در برابر سختی ها و مشکلات هر کدام می تواند الگو و سرمشقی برای همه مسلمین باشد.

به دلیل اسوه و الگو بودن پیامبران و رهبران الهی برای امت ها و به دلیل این که مهمترین و مؤثرترین بخش تبلیغ و دعوت انبیا (ع) دعوت عملی آنهاست. دانشمندان اسلامی معصوم بودن را شرط قطعی مقام نبوت دانسته اند، چون کسی که می خواهد الگو و مقتدای انسان ها باشد باید از هرگونه خطا و گناه و حتی اندیشه آن مصون و محفوظ و حتی از نسیان و سهو نیز بر کنار باشد. چون فردی گناه کار و در معرض لغزش و سهو و خطا چگونه می تواند الگو و اسوه دیگران باشد و مردم به راحتی به او سر بسپارند و به او دل ببندند و عمل و رفتار او را الگوی خود قرار دهند؟

اهل بیت (ع) به تصریح قرآن کریم دارای مقام عصمت بوده و از هرگونه آلودگی پاک و پیراسته می باشند: «انما یرید الله لیذهب عنکم الرجس اهل البیت و یطهرکم تطهیرا» خداوند اراده کرده است پلیدی و گناه را از شما اهل بیت دور کند و شما را کاملا پاک سازد.

امامان معصوم و حضرت زهرا علیهم السلام تمام

فاطمه را از این جهت فاطمه نامیده اند که مردم قدرت ندارند حقیقت او را کشف کنند.

از این رو انسان‌ها می‌توانند با سرمشق قرار دادن زندگی ریحانه رسول خدا(ص) فاطمه اطهر، راه وی را ادامه دهند و مراتب کمال را ببینند، از جمله در موارد زیر:

عبادت و اطاعت، ادب و عاطفه، پاکی و صفا، معنویت و فضیلت، خداجویی و خداپرستی، ایمان و تقوا، توحید و توکل، شهامت و دلیری، عفت و پاکدامنی، حق‌شناسی و دفاع از حق، ولایت مداری و دفاع از ولایت، ایثار و انفاق، حُسن و خُلق و گشاده رویی، همسرمداری و وفای به او، تربیت فرزند و شکوفا نمودن استعدادهای آنان، انجام دادن مسئولیت‌ها، ساده زیستی و ساده‌پوشی و در یک کلمه عشق به خدا و پیاده کردن فرامین او در زندگی. فاطمه در بسیاری از این موارد تنها الگوی زنان نیست، بلکه الگو برای مردان با ایمان نیز می‌باشد.

حاصل می‌گردد.

فاطمه زهرا (س) در تمام جهات انسانی می‌تواند بهترین الگوی زندگی باشد، چرا که او خلاصه فضیلت‌ها، و عصاره کرامت‌ها و مجموعه موهبت‌ها و فرزندی‌ها بود.

حضرت زهرا(س) از معصومان است و به دلیل ارتباط و اتصالی که آن حضرت با عالم ملکوت و عالم غیب دارد از گناه و نافرمانی و خطا و اشتباه محفوظ است. بهترین دلیل بر عصمت آن حضرت، آیه تطهیر است که می‌فرماید: «انما یرید الله لیذهب عنکم الرجس اهل البیت و یطهرکم تطهیراً؛ خداوند می‌خواهد ناپاکی و آلودگی را از شما اهل بیت برطرف سازد و کاملاً پاکیزه و طاهران گرداند. احادیث زیادی از اهل سنت و شیعه نقل شده که دلالت دارد این آیه در مورد پیامبر، علی، فاطمه، حسن و حسین علیهم السلام نازل شده است.

فاطمه زهرا، فاطمه است. پیامبر(ص) فرمود: فاطمه حوریه ای است به صورت انسان. امام صادق(ع) فرمود:

شرایط الگو و مقتدا بودن را دارا می‌باشند از این رو عقل حکم می‌کند انسان دنباله رو آنان باشد که به گواهی تاریخ و اعتراف دوست و دشمن گوی سبقت را در میدان کمالات و فضایل و خوبی از همه ربوده اند و همه خوبان و پاکان و صاحبان کمال ریزه خوار سفره خصال نیکوی آنها می‌باشند. راهبرانی که با علم خدادادی و لدنی کاملاً با راه سعادت آشنایند و خود این راه را تا آخر پیموده اند و با علم و قدرت الهی، توانایی دستگیری و راهنمایی رهروان این راه را دارند.

زندگی حضرت زهرا سلام الله علیها الگو است. نه تنها برای ما بلکه برای منجی عالم بشریت. گوشه گوشه زندگی آن بزرگوار روشن است و می‌توان از آنها الگو گرفت و پیروی نمود. نماز شب حضرت زهرا سلام الله علیها، ساده زیستی آن حضرت، برخورد وی با نامحرم، پیروی کامل از فرامین دین، بها دادن به ارزشهای انسانی و معنوی در برابر معیارهای دنیوی و مادی و از خودگذشتگی و دفاع او از ولایت و هزار نکته دیگر که تنها یک دستورالعمل نیست، بلکه بنیان رفتار فاطمی است که برای همیشه می‌تواند سرمشق زندگی باشد.

بنابراین باید خود انسان با سعی و تلاش و مجاهده و با پیروی از حجت و پیامبر و واعظ درونی اش یعنی عقل این زمینه را فراهم سازد تا سخنان و رفتار حجت بیرونی و خارجی یعنی پیامبران و امامان و بزرگان اهل کمال و معرفت در او تأثیر گذار باشند و گرنه در خود زمان پیامبر و امامان(ع) کم نبوده اند کسانی که همواره با آنها در تماس بوده اند و با آنها انس و معاشرت داشته اند، ولی از سرسخت ترین دشمنان آنها به شمار می آمدند و بالاترین مخالفت‌ها و عنادها را با حق و حقیقت داشته اند.

■ جلوه های الگویی فاطمه(ع)

از مهم‌ترین چیزهایی که انسان را می‌تواند به معصومین(ع) خصوصاً حضرت صدیقه طاهره، زهرای مرضیه سلام الله علیها نزدیک کند، مطالعه و الگوگیری از زندگانی و سیره آن بزرگوار است، چرا که وقتی انسان در زندگانی فاطمه زهرا علیها السلام مطالعه می‌کند و زهد و عبادت و ساده زیستی و خدا ترسی آن کریمه راه آن هم در سنن نوجوانی و جوانی می‌بیند؛ ناخودآگاه شیفته و مرید آن بزرگوار می‌شود. سعی می‌کند که از لحاظ رفتاری و گفتاری و اخلاقی خود را به آن حضرت نزدیک کند. از این رو باید جلوه‌های رفتاری آن حضرت را در زمان حضورش در منزل پدری با پدر بزرگوارش و همسایگان و مردم و زنان وابسته و در زمان ازدواج و بعد از رحلت پیامبر به دقت مطالعه کرد تا فهمید که چرا امام زمان علیه السلام آن حضرت را اسوه خود معرفی می‌کند و بتوان هر چه بیشتر خود را به آن بانوی بزرگوار نزدیک نمود. چرا که پیامبر خدا(ص) فرمود: ان الله یرضی لرضی فاطمه، با رضایت فاطمه، رضایت خدا

راه‌های غیر عادی را نمی‌پیمایم».

۴ - حضرت در پاسخ نامه فرموده‌اند: «اگر علاقه و اشتیاق ما به هدایت و دستگیری از شما نبود به سبب ظلم‌هایی که دیده‌ایم، از شما مردمان روی گردان می‌شدیم». امام، با اشاره به حضرت زهرا (ع) می‌خواهد بفرماید: همان طوری که به حضرت زهرا (ع) آزار و اذیت روا داشتند و سکوتی که مسلمانان پیشه کردند، هیچ کدام سبب نشد که ایشان از دعا برای مسلمانان دست بکشند، بلکه دیگران را بر خود مقدم می‌داشتند، من نیز این ظلم‌ها و انکارها را تحمل می‌کنم و از دل سوزی و دعا و راهنمایی و... برای شما چیزی فرو نمی‌گذارم.

■ اندیشه در خطبه فدکیه حضرت زهرا(س)

فاطمه زهرا (س) در شمار زنان بلیغ عرب است. ابن طیفور خطبه‌های وی را در کتاب بلاغات النساء نقل کرده است. خطبه وی راجع به فدک را خاندان ابوطالب به فرزندان خویش تعلیم می‌داده‌اند. مهمترین خطبه ایشان که پس از رحلت پیامبر (ص) ایراد فرمودند

■ جنبه های الگویی برای حضرت مهدی (عج)

در اینکه حضرت مهدی (ع)، چه گفتار یا رفتار حضرت فاطمه (س) را سرمشق خویش قرار داده است، احتمالات فراوانی بیان شده است که در این جا به چهار مورد آن اشاره می‌کنیم:

۱ - حضرت زهرا (ع) تا پایان عمر شریفش با هیچ حاکم ظالمی بیعت نکرد. حضرت مهدی (ع) هم بیعت هیچ سلطان ستمگری را بر گردن ندارد.

۲ - فداکاری های زهرا (س) و دفاع از حق و ولایت نیز الگو برای دفاع از امامت آن حضرت بود.

حضرت زهرا (ع) با سخنرانی‌ها و روشننگری‌ها و رفتن به خانه انصار و مهاجرین حجت را بر مردم تمام کرد. گریه های شبانه روزی فاطمه (س) بیانگر عمق نگرانی آن حضرت بود. فاطمه در دفاع از حق تا آن جا پیش رفت که جان پاک خود را در این راه فدا کرد. حضرت مهدی نیز با مدعیان امامت به مبارزه برخاست و با کنار زدن عمویش که قصد داشت با نماز خواندن بر بدن مبارک امام عسکری (ع) خود را به عنوان امام معرفی کند فرمود: «عمو! کنار برو، که من برای نماز گزاردن بر پدرم از تو سزاوارترم.» آنگاه خود جلو ایستاد و در حضور جمعیت بر پیکر پدر نماز گزارد و با این موضع گیری بجا توطئه جعفر را خنثی کرد.

۳ - شأن صدور این نامه این است که برخی از شیعیان، امامت ایشان را نپذیرفتند. حضرت در جواب عملکرد آنها فرمود: «اگر می‌توانستم و مجاز بودم آن چنان می‌کردم که حق بر شما آشکار گردد به گونه‌ای که هیچ شکی بر شما باقی نماند، ولی مقتدای من حضرت زهرا (ع) است. ایشان با اینکه حق حکومت از حضرت علی (ع) سلب شد، هیچ گاه برای باز گرداندن خلافت، از اسباب غیر عادی استفاده نکرد، من نیز از ایشان پیروی می‌کنم و برای احقاق حق در این دوران،

خطبه فدکیه، خطاب به صحابه پیامبر (ص) است. پس از فوت پیامبر (ص)، خلیفه وقت با به دست گرفتن قدرت دستور تصرف میراث ایشان را صادر کرد و چون فاطمه دختر پیامبر (ص) فرموده بود که من دختر پیامبرم و مثل هر کسی که از پدر خویش ارث می‌برد من نیز از پدرم ارث می‌برم، به ایشان گفته شد: «از پیامبر (ص) شنیده‌ایم که ما پیامبران ارث نمی‌گذاریم و آنچه از خود باقی می‌گذاریم صدقه است.» حضرت فاطمه از شنیدن این جمله در بهت و شگفتی فرورفت که چطور پیامبر (ص) چنین سخنی گفته است و من که وارث اویم خبر ندارم! این بود که فاطمه در اعتراض به اسن سخن در مسجد پیامبر خطبه فدکیه پرداخت و با توجه به آیات قرآنی ارث، سخن مدعیان را محکوم کرد. دکتر شهیدی در تحلیل خطبه فدکیه حضرت زهرا (س) می‌نویسد: روشن است که اساس گفته او را نادیده گرفته، سخن را به میراث کشاندند. حالی که او آن خطبه را برای گرفتن چند اصله خرما و چند من گندم نخواند. خاندانی که از گلوی خود می‌برند و گرسنگان را سیر می‌کنند، برای شکم فرزندانشان اشک نمی‌ریزند. آنچه او می‌خواست زنده نگاهداشتن سنت بود و برپا بودن عدالت. می‌ترسید جاهلیت که زیر پوشش مساوات اسلام خفته است سربرآورد و مفاخرت‌های قبیله ای از نو زنده گردد. امروز بنی تیم پیش افتاد، فردا نوبت به بنی عدی برسد و از آن پس به خاندان بنی امیه و ابوسفیان که تا نیرو داشتند با اسلام جنگیدند و چون راهی دیگر پیش پای خود ندیدند به دل نه، که به زبان مسلمان شدند.

■ سیده النساء از زبان ائمه (ع)

امام صادق علیه السلام می‌فرماید: «... فمن عرف فاطمة حق معرفتها فقد ادرك ليلة القدر. هر کس به شناخت حقیقی فاطمه علیها السلام دست یابد، بی‌گمان شب قدر را درک کرده است.»

امام باقر علیه السلام می‌فرماید: «... ولقد كانت -

علیها السلام - مفروضه الطاعة علی جمیع من خلق الله من الجن والانس والطیر والوحش والانبیاء والملائكة ... اطاعت از فاطمه علیها السلام بر تمامی آفریدگان خدا از جن و آدمیان و پرندگان و وحوش و پیامبران و فرشتگان واجب است.»

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله می فرماید: «... یا فاطمة ابشری فلک عندالله مقام محمود تشفعین فیہ لمحبیک وشیعیتک: ای فاطمه علیها السلام مژده باد! که در پیشگاه خدا مقامی شایسته داری که در آن مقام برای دوستان و شیعیان شفاعت می کنی.»

دیگر سخن

سخنان گوهر بار حضرت فاطمه الزهرا به خطبه های ایشان ختم نمی شود:

حضرت فاطمة الزهراء (سلام الله علیها) فرمود: نَحْنُ وَسَيَلْتُهُ فِي خَلْقِهِ، وَ نَحْنُ خَاصَّتُهُ وَ مَحَلُّ قُدْسِهِ، وَ نَحْنُ حُجَّتُهُ فِي غَيْبِهِ، وَ نَحْنُ وَرَثَةُ أَنْبِيَائِهِ. (۶) شرح نهج البلاغه ابن ابی الحدید: ج ۱۶، ص ۲۱۱

حضرت فاطمه زهرا (سلام الله علیها) می فرماید ما اهل بیت پیامبر، وسیله ارتباط خداوند با خلق او هستیم، ما برگزیدگان پاک و مقدس پروردگار می باشیم، ما حجت و راهنما خواهیم بود و ما وارثان پیامبران الهی هستیم.

قَالَتْ (علیها السلام): وَ حَرَّمَ اللَّهُ الشِّرْكَ إِخْلَاصًا لَهُ بِالرُّبُوبِيَّةِ، فَاتَّقُوا اللَّهَ حَقَّ تَقَاتِهِ، وَ لَا تَمُوتُوا إِلَّا وَ أَنْتُمْ مُسْلِمُونَ، وَ أَطِيعُوا اللَّهَ فِيمَا أَمَرَكُمْ بِهِ، وَ نَهَاكُمْ عَنْهُ، فَإِنَّهُ إِنَّمَا يَخْشَى اللَّهَ مِنْ عِبَادِهِ الْعُلَمَاءُ.

فرمود: خداوند سبحان شرک را (در امور مختلف) حرام گرداند تا آن که همگان تن به ربوبیت او در دهند و به سعادت نائل آیند پس آن طوری که شایسته است باید تقوای الهی داشته باشید و کاری کنید تا با اعتقاد به دین اسلام از دنیا بروید. بنابر این باید اطاعت و پیروی کنید از خداوند متعال در آنچه شما را به آن دستور داده یا از آن نهی کرده است، زیرا که تنها علماء و دانشمندان (اهل معرفت) از خدای سبحان خوف و وحشت خواهند داشت. (۷)

ایشان همچنین می فرماید: أَمَا وَاللَّهِ، لَوْ تَرَكَوا الْحَقَّ عَلَى أَهْلِهِ وَ اتَّبَعُوا عَثْرَةَ نَبِيِّهِ، لَمَا اخْتَلَفَ فِي اللَّهِ أَثْنَانُ، وَ لَوْ رَثَهَا سَلْفٌ عَنْ سَلْفٍ، وَ خَلْفٌ بَعْدَ خَلْفٍ، حَتَّى يَقُومَ قَائِمُنَا، التَّاسِعُ مِنْ وُلْدِ الْحُسَيْنِ (علیه السلام). (۸)

فرمودند: به خدا سوگند، اگر حق - یعنی خلافت و امامت - را به اهلش سپرده بودند [و از عترت و اهل بیت پیامبر صلوات الله علیهم پیروی و متابعت کرده بودند حتی دو نفر هم با یکدیگر درباره خدا - و دین - اختلاف نمی کردند. و مقام خلافت و امامت توسط افراد شایسته یکی پس از دیگری منتقل می گردید و در نهایت تحویل قائم آل محمد (عجل الله فرجه الشریف)، و صلوات الله علیهم اجمعین می گردید که او نهمین فرزند از حسین (علیه السلام) می باشد.

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ (صلى الله عليه وآله وسلم): هذا جَبْرَائِيلُ (عليه السلام) يَخْبِرُنِي: إِنَّ السَّعِيدَ، كُلَّ السَّعِيدِ، حَقٌّ السَّعِيدِ، مَنْ أَحَبَّ عَلِيًّا فِي حَيَاتِي وَ بَعْدَ وَفَاتِي. «فاطمه (علیها السلام) از پیامبر اکرم (صلى الله عليه وآله وسلم) نقل کرده که فرمود: این جبرئیل (علیه السلام) است که مرا خبر می دهد: همانا خوشبخت، تمام خوشبخت و خوشبخت واقعی، کسی است که علی را، در زندگی ام و پس از مرگم، دوست داشته باشد.»

منابع

۱. مناقب آل ابی طالب، ج ۳، ص ۱۰۵

۲. بحار الانوار، ج ۵۳، ص ۱۷۸، باب ۳۱ و ج ۵۳، ص ۱۸۰، ج ۹
۳. همان، ج ۴۳، ص ۶۵
۴. دلائل الامامة، ص ۲۸
۵. بحار الانوار، ج ۷۶، ص ۳۵۹
۷. ریاحین الشریعة: ج ۱، ص ۳۱۲
۸. الإمامه والتبصرة: ص ۱، بحار الأنوار: ج ۳۶، ص ۳۵۲، ج ۲۲۴

روزنامه الکترونیکی خبرگزاری صدا و سیما

